

Stig Dagerman (1923-1954) föddes på Norrgärdet i Älvkarleby 5 oktober 1923. Här kom han att bo hos sina farföräldrar tills han gått några år i byns småskola. Barndomsären i huset på den sandiga dalälvsbrinken satte djupa spår, något som är uppenbart i romanen *Bröllopsbesvär* och i novellen *Var är min islandströja?*

Efter avslutad skolgång började Dagerman arbeta på den syndikalistiska dagstidningen *Arbetaren*, där han fortfarande medarbetade vid sin död 4 november 1954.

Dagerman debuterade som 22-åring med romanen *Ormen* (1945) och skrev under senare delen av 40-talet en rad noveller, romaner, skådespel, dikter, dagsverser, reportage och artiklar. Stig Dagermans samlade skrifter i elva band, redigerade av **Hans Sandberg** (Norstedts 1981-83; pocket 1989-90) har starkt bidragit till att Dagerman befäst platsen som en av våra främsta författare.

På **Laxön** i Älvkarleby i norra Uppland - två timmars bilresa från Stockholm, finns **Stig Dagermanrummet**, inrett på 40-talsvis med hjälp av Dagermans anhöriga. Här förvaras också Stig Dagermansällskapets samlingar. Både rum och samlingar står till allmänhetens förfogande.

Stig Dagermanpriset delas ut till *den, de eller den organisation som i Stig Dagermans anda verkar för att värna om det fria ordets betydelse och tillgänglighet*.

Priset delas ut första helgen i juni vid en prisceremoni på Laxön i Älvkarleby, några stenkast från Stig Dagermans barndoms hem på Norrgärdet.

Prissumman är på 50 000 kronor och **En dag om året** är ett arrangemang av Stig Dagermansällskapet och Älvkarleby kommun i samarbete med Arbetarbladet, Bok & Bibliotek, Gefle Dagblad och Björn Hallberg. Svenska Rushdie-kommittén var med som arrangör 1996-98.

Tidigare pristagare: John Hron 1996, Yasar Kemal 1997, Det svenska folkbiblioteket 1998, Ahmad Shamloo 1999, Roy Andersson 2000, Elsie Johansson 2001, Gita Sereny 2002, Lukas Moodysson 2003 och Elfriede Jelinek 2004.

Nyutkommet: Hans Sandberg (urval och sammanställning); Bengt Söderhäll (red) (2003) *Stig Dagerman i ögonblicksbilder*, Stig Dagermansällskapets skrifter 4, Skutskär, ISBN 91-631-4302-X.

Prisjuryn: Arne Ruth, ordförande, Margareta Norlin (1996-98), Maria-Pia Boëthius (1999-), Björn Ranelid (1996-2003), Hilda Hellwig, René Dagerman (2004-), Jan Bendrik och Bengt Söderhäll.

Upplysningar: Älvkarleby Turism 026-831 62, www.dagerman.se www.alvkarleby.se

Stig Dagermansällskapet, c/o Bengt Söderhäll, Färjevägen 39, 81441 Skutskär; Bengt Söderhäll 026-799 69; 076-8004772, Urban Forsgren 026-710 67, Mona Hansson 026-763 53, Tore Ullström 026-770 66.

Skrivet av Bengt

En dag om året borde alla låtsas,
att döden vilar i ett vitt schatull.
Inga stora illusioner krossas,
och ingen skjuts för fyra dollars skull.

Världskatastrofen sover lugnt och stilla
emellan lakan på ett snyggt hotell.
Inget rep gör någon broder illa,
och ingen syster slumrar vid ett slutet spjäll.

Inga män blir plötsligt sönderbrända
och ingen dör på gatorna just då.
Visst är det lögn, det kan väl hända.
Jag bara säger: Vi kan låtsas så. 23.2.54

En dag om året...

Stig Dagermanpriset 2005

till

Göran Palm

Stora Hallen Laxön i Älvkarleby
Lördagen den 4 juni kl 13.00-16.00

En dag om året

Lördagen den 4 juni 2005

Stig Dagermanpriset till

GÖRAN PALM

13.00 PÅ TRAPPEN TILL STORA HALLEN

Göran Palm tar emot Stig Dagermanspriset

Efter prisceremonin kort vandring till fallen där vi får se de vattenfallska dammluckorna öppnas och vattenmassorna forsa fram i Älvkarlebyfallen

14.00 – 16.00 I STORA HALLEN

Göran Palm läser ur Sverige en vintersaga

René Dagerman berättar om Stig Dagermans pjäs Streber och en sedan många år nedlagd plattfabrik i Sundbyberg

Claire Wikholm läser ur Göran Palms böcker

Göran Palm, Maria-Pia Boëthius, Kennet Lutti, Leif Eriksson och Arne Ruth samtalar om mediasituationen och den eventuella Indoktrineringen i Sverige 2005

Gigg å Gagg framför några dagermanska dagsedlar

Fika – Bokförsäljning

I Laxöområdet finns restaurang och boende på Turisthotellet, Kafé Furiren – allsång tisdagar kl 18.30, 7 juni - minst t o m 16 augusti, Hantverkshuset med Militärmuseum, Turistbyrå, hantverksutställning och –försäljning och Stig Dagermanrummet, Vandrarhem, Konferenslokaler, Piggtittaren – antikvitetshandel, Boulebana och en omgivning vars skönhet omvittnats av resenärer och författare som Carl von Linné, H C Andersen, August Strindberg och Selma Lagerlöf. På Galleri Luckan i Hantverkshuset en fotoutställning av Bildgrupp INKA – Ingemar Eklund & Karl-Åke Åhman.

På kvällen den 4 juni med start i sjusnåret Visfestival på Holmarnas Folkets Park i Skutskär. Medverkande: Anna Jansson, Dan Königsson, Ola Magnell och Magnus Lindberg.

GÖRAN PALM: UR VÄRLDEN SER DIG (1964)

Jag står framför havet.

Där är det.

Där är havet.

Jag tittar på det.

Havet. Jaha.

Det är som på Louvren.

En dag om året

Stig Dagermanpristagare 2005

GÖRAN PALM

För ett författarskap som fördjupar och utvidgar det fria ordets räckvidd och som låter oss höra aldrig tidigare hörda röster, får Göran Palm Stig Dagermanpriset 2005.

Göran Palms berättarkafé håller öppet varje dag och över hela landet Sverige sedan 1961. Här bjuds vi på diktverk som *Hundens besök*, *Världen ser dig* och *Varför har nätterna inga namn?* Debattböcker om *Indoktrineringen i Sverige* och *En orättvis betraktelse*. Antologier som *Uppländska röster* och *Mannens dikt om kärlek*.

Berättelsen på blankvers om den långa resan *Sverige En vintersaga* – och alla berättande röster om *Liv i Sverige* och *Världen*.

Några ord av Göran Palm om Göran Palm

Jag föddes 1931 i Uppsala men tillbringade större delen av min barndom i Göteborg och på Lidingö. Pappa var präst, mamma var folkskollärare. Själv tog jag fil kand 1956 och blev först kulturjournalist, sedan folkhögskollärare och slutligen författare. Jag bor sju månader per år i Stockholm och resten av året i Roslagen. Från mitt första äktenskap har jag en dotter och i mitt nuvarande har jag tre styvbarn och sju styvbarnbarn. Enligt dessa är jag tankspridd och opraktisk men samtidigt ovanligt glad och sällskaplig för att vara författare. Jag saknar såväl demoniska som bohemiska anspråk och umgås därför huvudsakligen utanför min egen yrkeskår. Skrivandets ensamhet kompenseras jag med föreningsaktiviteter, estraduppträdanden och familjemångande. Mina huvudintressen vid sidan om skrivandet är politik, miljöfrågor och idrott. Jag är obotligt vänsterhänt och vänsterriden. När jag reser reser jag helst inom Sverige.

Verkförteckning

Hundens besök, 1961 * *Världen ser dig*, 1964, dikter * *En orättvis betraktelse*, 1966, dikter * *Själens furir*, 1967, dikturval * *Indoktrineringen i Sverige*, 1968 * *Vad kan man göra*, 1969, 1991 * *Gräddvargen*, 1970 * *Varför har nätterna inga namn*, 1971, lyrisk dagbok * *Ett år på LM*, 1972 * *Bokslut från LM - 1*, 1974 * *En by i Turkiet*, 1975 * *Dikter på vers och prosa*, 1976, samlade dikter * *LM-böckerna i urval*, 1977 * *Kritik av kulturen*, 1978 * *Konsten att veta bäst från Abba till Övre slummen*, 1978 * *Mannens dikt om kärlek*, red 1980, antologi * *Sverige En vintersaga 1*, 1984, diktkrönika * *Fosterlandet i bitar*, 1988, dikturval * *Sverige En Vintersaga 2*, 1989 * *Landskapets röster*, 1992, antologi * *En omodern betraktelse*, 1994 * *Berättarkafé*, 1995, antologi * *Sverige en Vintersaga 3*, 1997 * *Röster i Uppland*, 1997, antologi * *Varje liv är värt att skildra*, 1998 * *Den svenska högtidsboken*, 1999 antologi * *Sverige en Vintersaga 4*, 2005.

Ur *Indoktrineringen i Sverige*

Det finns inga samhällen där indoktrinering saknas, för alla samhällen har en grundläggande åskådning, eller åtminstone en rad grundvärderingar, som de styrande vill att medborgarna ska omfatta. Men i varje samhälle har de styrande en benägenhet att betrakta den egna indoktrineringen som blott och bart undervisning, ibland rentav som opartisk eller "objektiv" undervisning, medan indoktrinering i betydelsen propaganda bara sägs förekomma i andra länder. Detta beror naturligtvis på att man i varje väletablerat samhälle är så van vid de egna grundvärderingarna att man inte längre upplever dem som värderingar utan som självklarheter, som allmänmänskliga sanningar. (s 6)

Det finns som sagt inga samhällen som saknar indoktrinering, men för att kunna tänka och tycka någorlunda självständigt måste varje människa åtminstone försöka bli medveten om den indoktrinering hon ständigt utsätts för, annars kan hon inte ta ställning. Det bästa botemedlet mot indoktrinering är alltså kunskap om att indoktrinering förekommer - och att den ofta är särskilt effektiv när den dyker upp i sammanhang där ingen letar efter den, t. ex. i blomsterkataloger, uppslagsböcker och underhållningsfilmer. Ett annat botemedel mot indoktrineringen är kunskap om de förhållanden (i Sverige och i världen) som indoktrineringen beljoger, förvränger eller förtiger. (s 10)